

De Nederlandse topsport

Een selectie uit de Monitor Sport en corona V – De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector

Ine Pulles

Peter van Eldert

Hugo van der Poel

Oplegger – hoofdstuk 5 De Nederlandse topsport

Dit document bevat het hoofdstuk ‘De Nederlandse topsport’ uit de Monitor Sport en corona V - De gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportsector. Dit losse hoofdstuk is geschikt voor wie specifiek geïnteresseerd is in de gevolgen van de coronamaatregelen voor de Nederlandse topsport. Dit document is geen zelfstandige rapportage, maar een selectie uit de Monitor Sport en corona V, ter bevordering van de leesbaarheid en het gebruiksgemak. De gehele rapportage is [hier](#) te vinden. De managementsamenvatting van het rapport is [hier](#) te vinden.

Achtergrond Monitor Sport en corona V

In de Monitor Sport en corona V worden de data en kennis gebundeld over de gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportsector die in oktober 2022 beschikbaar zijn. We brengen de gevolgen van de coronamaatregelen voor het sport- en beweeggedrag en voor de organisatie en financiering van de sport in Nederland in beeld. Daarbij gaat de aandacht uit naar sportverenigingen, sportondernemers, de ondersteuningsstructuur, topsport, sportevenementen en betaald voetbal. De nadruk ligt op nieuwe data en kennis sinds het najaar van 2021. Wat tot dan bekend was, is gepubliceerd in de eerste vier uitgaven van de Monitor Sport en corona. De eerste vier monitoren Sport en corona¹²³⁴ zijn in respectievelijk begin juli 2020, eind november 2020, juni 2021 en november 2021 naar de Tweede Kamer gestuurd.

¹ Poel, H. van der & Pulles, I. (red.) (2020). [Monitor Sport en corona. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector](#). Utrecht: Mulier Instituut.

² Poel, H. van der, Nafzger, P. & Eldert, P. van (red.) (2020). [Monitor Sport en corona II. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector](#). Utrecht: Mulier Instituut.

³ Pulles, I., Van Eldert, P., & Van der Poel, H. (Reds.) (2021). [Monitor Sport en corona III. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector](#). Mulier Instituut.

⁴ Pulles, I., Van Eldert, P., & Van der Poel, H. (Reds.) (2021). [Monitor Sport en corona IV. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector](#). Mulier Instituut.

5. De Nederlandse topsport

Agnes van Suijlekom, Marit Dopheide, Mark Melman, Kelly Out en Lianne Balk

Samenvatting en conclusie

De Nederlandse topsport heeft het afgelopen jaar ondanks de coronamaatregelen grotendeels doorgang kunnen vinden. Topsporters die op een aangewezen topsportlocatie trainen en/of deelnemen aan een topcompetitie konden hun trainingen normaal voortzetten. Voor de overige topsporters waren de coronamaatregelen voor de breedtesport van toepassing. Topsportcompetities en -wedstrijden vonden deels zonder publiek (13 november 2021 tot 26 januari 2022) en later met beperkt publiek (26 januari tot 25 februari 2022) plaats. Sinds eind februari 2022 is de Nederlandse topsport geheel vrij van alle coronamaatregelen sinds de nationale competitie en wedstrijden weer met publiek kunnen plaatsvinden. De internationale topsportevenementen zijn nog niet in alle gevallen vrij van coronamaatregelen. Hoe internationale sportbonden en organisatoren hiermee omgaan verschilt.

De financiële gevolgen van corona voor de Nederlandse topsport lopen uiteen. Zo hebben sommige topsportprogramma's, TeamNL-centra en commerciële topsportploegen te maken gehad met tegenvallende inkomsten en oplopende kosten. Over het algemeen zijn de verschillende partijen door overheidssteun en/of loyaliteit van grote sponsorende bedrijven de coronacrisis goed doorgekomen. Doordat de internationale topsport momenteel nog niet geheel vrij is van coronamaatregelen, maken sommige topsportprogramma's en commerciële topsportploegen nog steeds extra kosten. Desondanks kijken zij over het algemeen positief naar de toekomst.

Bij de Olympische en Paralympische Winterspelen in Beijing golden strenge maatregelen, wat zorgde voor extra kosten voor NOC*NSF. De totale extra kosten voor onder andere coronatesten, vluchten en accommodaties kwamen uit op ruim 330.000 euro.

Uit een kwalitatief onderzoek naar de ervaringen van talentvolle sporters gedurende de coronaperiode komen drie thema's naar voren die van invloed waren op hoe de sporters de coronaperiode hebben ervaren. Sporters die (met name mentale) ondersteuning ervoeren, intrinsiek gemotiveerd waren om te trainen en beschikten over een bepaalde mate van zelfsturing, kwamen de coronaperiode over het algemeen naar eigen zeggen goed door. Daarnaast zette de coronaperiode veel talenten aan tot nadenken over hun sportcarrière.

5.1 Coronamaatregelen in de topsport

De tijdlijn van de coronamaatregelen in de topsport liep in de vierde Monitor Sport en corona tot oktober 2021.⁵ Begin november 2021 kwamen de eerste maatregelen waarbij het coronatoegangsbewijs (CTB) werd ingevoerd voor publiek van 13 jaar en ouder bij topsportcompetities en wedstrijden. Een week later volgde het bericht dat topsportcompetities en wedstrijden geheel zonder publiek moesten plaatsvinden. Ruim een maand later werd een harde lockdown van kracht, die flinke gevolgen had voor de breedtesport,

⁵ Pulles, I., Van Eldert, P., & Van der Poel, H. (Reds.) (2021). [Monitor Sport en corona IV. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector](#). Mulier Instituut.

maar in mindere mate voor de Nederlandse topsport. Sportcompetities werden stilgelegd, met uitzondering van de topsportcompetities en -wedstrijden. Topsporters die trainen op een aangewezen topsportlocatie en/of deelnemen aan een topcompetitie mogen blijven trainen en deelnemen aan wedstrijden. Topsporters vanaf 18 jaar die niet trainen op een aangewezen topsportlocatie en/of deelnemen aan een topcompetitie moesten zich houden aan de maatregelen die golden voor de breedtesport.

Na het beëindigen van de lockdown op 25 januari 2022 mag er weer publiek aanwezig zijn bij alle topsportwedstrijden. Wel heeft het publiek zich zowel bij buiten- als binnen wedstrijden te houden aan de verplichte anderhalve meter afstand, mogen grote binnensportaccommodaties slechts een derde van hun capaciteit gebruiken en worden bezoekers geplaceerd. Daarnaast is het dragen van een mondkapje bij verplaatsing en een CTB verplicht bij topsportwedstrijden voor iedereen van 13 jaar en ouder. Vanaf eind februari 2022 volgen verdere versoepelingen en vanaf eind maart 2022 was de topsport volledig vrij van maatregelen.

5.2 Financiële gevolgen voor de Nederlandse topsport

Topsportprogramma's

2021

In de vorige editie van de monitor is de eenmalige financiële tegemoetkoming van 5 miljoen euro (Heeremagelden) beschreven. Deze gelden werden beschikbaar gesteld om de continuïteit van de topsportprogramma's te waarborgen. Zowel sportbonden als TeamNL-centra hebben destijds de mogelijkheid gekregen een subsidieaanvraag in te dienen, waarbij alleen de (geschatte) inkomstenderving kon worden aangedragen.

In 2022 heeft de financiële verantwoording plaatsgevonden, waaronder de controle op de Heeremagelden. Hieruit blijkt dat negen bonden verlies hebben geleden in 2021. Voor de overige bonden, die een positief financieel resultaat hebben behaald, wordt verder onderzocht of zij de gelden terecht hebben ontvangen of dat die (gedeeltelijk) moeten worden teruggevorderd. Sommige bonden hebben gebruik gemaakt van andere corona-gerelateerde subsidies, zoals de NOW-regeling. Terugblikkend op 2021 geeft NOC*NSF aan dat het aantal topsportprogramma's dat in het rood is beland lager is uitgevallen dan eerder gedacht.

2022

Hoewel de informatie over de financiële voortgang van de topsportprogramma's over 2022 binnenkort volgt, ontvangt NOC*NSF momenteel minder berichten over financiële problemen gerelateerd aan corona. In een aantal gevallen maken bonden nog steeds extra kosten door coronamaatregelen in het buitenland (bv. het WK Wegwielrennen in Australië). Daarnaast zijn er in toenemende mate geluiden dat bonden in financiële problemen komen, maar dit komt vooral door kostenstijgingen in het algemeen (energie, voedsel, transport, accommodaties, etc.) en is niet direct aan corona gerelateerd. In voorgaande jaren was bij sommige bonden naast de extra kosten voor preventieve maatregelen, sprake van kostenbesparing doordat er minder toernooien en wedstrijden plaatsvonden. In 2022 is van die kostenbesparing amper sprake doordat topsport competities en evenementen grotendeels door konden gaan.

TeamNL-centra

In de tweede Monitor Sport en corona (2020) is de financiële situatie van de vijf TeamNL-centra (destijds beschreven als CTO's) belicht.⁶ Deze situatie verschilde destijds sterk per TeamNL-centrum, waarbij de gevolgen het grootst waren voor TeamNL-centrum Papendal. Vandaar dat we benieuwd zijn naar de huidige stand van zaken op dit Team NL-centrum. Overkoepelend laat NOC*NSF weten dat uit de financiële voortgangsrapportage bij de TeamNL-centra geen bijzonderheden meer naar voren kwamen over corona-gerelateerde zaken.

TeamNL-centrum Papendal

Doordat een groot gedeelte van de inkomsten van Papendal wordt gegenereerd vanuit het Hotel- en Congrescentrum Papendal, konden door de coronamaatregelen lange tijd geen en later in beperkte vorm evenementen en congressen plaatsvinden. Om een beeld te krijgen van de huidige stand van zaken op Papendal spraken we met Ronald Veerbeek, manager TeamNL-centrum Papendal. *'De afgelopen twee jaar zijn zwaar geweest, maar wij kijken positief naar de toekomst'*, aldus Veerbeek.

Papendal bestaat uit een sportcentrum en een hotel- en congrescentrum. Het sportcentrum is de coronaperiode goed doorgekomen. Afgezien van de teruggang in de verhuur van sportzalen is het sportcentrum voor de topsport blijven draaien. Het hotel- en congrescentrum is een stuk harder geraakt. In tegenstelling tot het sportcentrum zijn daar wél ontslagen gevallen. Het onderhoud werd uitgesteld om kosten te besparen. Het hotel- en congrescentrum is zelfs tijdelijk gesloten geweest en heeft vrijwel geen externen (hotelgasten of congresbezoekers) kunnen ontvangen. Dit heeft een zware last gelegd op de financiële reserves. Het centrum draait inmiddels weer goed: er wordt weer (nieuw) personeel aangenomen en het centrum zit qua omzet en bezetting weer op het niveau van vóór corona.

Compensatie vanuit de regelingen Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) en Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) hebben voor Papendal dekkende steun geboden. De officiële toekenning van de NOW-regeling is echter nog niet definitief en het uiteindelijke besluit hierover volgt nog. Bij elkaar gaat dit om circa 400.000 euro. De toekenning van deze NOW-gelden is volgens Veerbeek nodig om niet in de rode cijfers te komen. Daarnaast zijn er nieuwe zorgen: de toenemende energieprijzen en de inflatie. Ook houden ze op Papendal rekening met een oplaaiing van het coronavirus in het najaar.

Financiële regelingen vanuit de overheid

Topsporters met inkomensverlies door de coronacrisis konden gebruik maken van diverse financiële regelingen. Het gebruik van deze regelingen (t/m december 2021) door beroepssportlieden⁷ is terug te vinden in Bijlage 4, 5 en 6.

De NOW- en TVL-regeling zijn door slechts enkele 'beroepssportlieden' aangevraagd (tabel B4.2 en B5.2). Van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) hebben topsporters meer gebruik gemaakt (tabel B6.1). Ze mochten hierbij ook eventuele misgelopen verdiensten uit het buitenland (start-, prijzen- en sponsorgelden) opgeven als inkomstenderving. Over de eerste twee perioden (Tozo-1 en Tozo-2) hebben in totaal 120 'beroepssportlieden' een Tozo-uitkering ontvangen. In de periode daarna hebben vijftig topsporters een aanvraag gedaan tijdens Tozo-3 en dertig sporters tijdens Tozo-4.

⁶ Van der Poel, H., Nafzger, P., & Van Eldert, P. (Reds.) (2020). [Monitor Sport en corona II. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector](#). Mulier Instituut.

⁷ Beroepssportlieden (SBI code 93191): het beroepsmatig uitoefenen van de sport door personen.

Belastinguitstel

Tot 1 oktober 2021 konden bedrijven met betalingsproblemen door de coronacrisis bijzonder uitstel van belasting aanvragen. Deze belastingschuld moet in de komende vijf jaar terugbetaald worden. Vanuit de topsport hebben veertig bedrijven onder de noemer ‘beroepssportlieden’ een uitstel van belastingbetaling toegekend gekregen.⁸ Op 31 december 2021 hadden nog dertig bedrijven een openstaand uitstel van belastingbetaling.

Commerciële topsport

Sporten zoals het betaald voetbal, wielrennen en schaatsen vallen grotendeels onder de noemer commerciële topsport. Er zijn verschillen tussen de sporten in hoe zij worden gefinancierd, maar grotendeels worden de inkomsten gegenereerd uit sponsoring door private partijen, mediarechten en/of entreegelden van toeschouwers. Om een beeld te krijgen van hoe commerciële topsportploegen de coronaperiode hebben ervaren, gingen we in gesprek met de medeoprichter van Sponsorreport⁹ en zes commerciële (sub)topsportploegen. We spraken met drie wielerploegen en drie schaatsploegen waarvan de renners of schaatsers behoren tot de (inter)nationale (sub)top. In deze gesprekken zijn we ingegaan op de mate waarin en de manier waarop de coronacrisis (financiële) gevolgen heeft gehad voor de topsport.

Loyaliteit bij grote sponsors

Ad Maatjens, medeoprichter van Sponsorreport, houdt al jaren de ontwikkelingen in (sport)sponsorships bij. Wanneer hij gevraagd wordt naar de effecten van de coronamaatregelen op sponsorships in de topsport, geeft Maatjens aan dat het bij sommige sponsorships lastig te onderscheiden is hoeveel geld er naar de topsport gaat en hoeveel naar de breedtesport, bijvoorbeeld bij de Marathon van Rotterdam. Wel ziet Maatjens dat de impact van corona op sponsorships in de topsport minder groot is dan in de breedtesport.

Binnen de topsport hebben de grote clubs en organisaties het minst last van afhakende sponsors. Kleinere clubs en clubs die niet op het hoogste niveau actief zijn (denk aan de Keuken Kampioen Divisie of continentale wielerploegen) werden over het algemeen harder geraakt dan grote organisaties zoals Ajax of Jumbo-Visma: *‘In de jaarverslagen van clubs die op een lager niveau actief zijn is te zien dat de begrote sponsorinkomsten lager zijn dan voorgaande jaren’*, geeft Maatjens aan.

Er zijn natuurlijk ook grote branches die hard geraakt zijn, zoals de reisbranche. Daarbij is te zien dat zelfs op het hoogste niveau sponsoren zich hebben teruggetrokken (zoals EasyJet, Corendon en Sunweb). *‘Over het algemeen is de economie blijven draaien, mede door compensatieregelingen vanuit de overheid. Op een aantal branches na bleven veel bedrijven gewoon goed functioneren’*, aldus Maatjens.

Over het algemeen ziet Maatjens dat er veel loyaliteit is van sponsors, vooral bij grote bedrijven. In de coronaperiode zijn veel sponsors aangehaakt gebleven en hebben zij samen met de sportclub- of organisatie naar een oplossing gezocht. Daar kwamen goede oplossingen uit, zoals compensatieregelingen. Een voorbeeld hiervan is dat KNSB-hoofdsponsor Daikin de naamgeving van de Nederlandse Kampioenschappen in het schaatsen kreeg.

⁸ CBS (2022). *Gebruik van steunmaatregelen corona per 31 december*.

⁹ Een kennisplatform voor sponsoring. Zie: www.sponsorreport.nl

Begin 2022 deed Sponsorreport samen met Markteffect een benchmarkonderzoek naar de sponsorships gedurende de coronapandemie.¹⁰ Hieruit kwam naar voren dat 13 procent van de sponsors is gestopt vanwege de coronapandemie. Onduidelijk is hoeveel sportsponsors hieronder vallen, maar Maatjens vermoedt dat dit een klein aandeel is: *‘Vooral in evenementensector is sponsoring stilgevallen. Festivals gingen bijvoorbeeld helemaal niet door. Voetbal daarentegen ging wel door en wedstrijden werden uitgezonden op tv. Zolang er zichtbaarheid blijft, blijft het aantrekkelijk voor bedrijven om in te stappen’*. Het wegvallen van sponsors betekende dat er posities vrijkwamen voor andere sponsors. Zo zijn bedrijven tijdens de coronaperiode ingestapt als sponsor (bv. Thuisbezorgd en DSM).

Maatjens geeft aan dat het moeilijk in te schatten is hoeveel partijen niet zijn gaan sponsoren omdat zij wilden afwachten hoe de coronacrisis zich zou ontwikkelen. Pure Energie, hoofdsponsor van de Vrouwen Eredivisie, zou bijvoorbeeld aanvankelijk sponsor worden van de schaatsbond. Aan het begin van de coronaperiode hebben zij zich teruggetrokken. Zo zijn er meer partijen die op de rem hebben getrapt en beoogde sponsorships niet zijn aangegaan, maar het is onduidelijk hoeveel dat er zijn geweest en of en wanneer zij mogelijk alsnog instappen.

Commerciële topsportploegen: een periode vol onzekerheid

Wanneer de ploegen (n=6) terugblikken op de coronaperiode, denken zij vooral aan een periode van onzekerheid. Ploegen waren met name onzeker over de doorgang van wedstrijden, maar vreesden ook voor de gevolgen voor de gezondheid van de sporters. De fysieke gevolgen zijn voor de meeste sporters binnen de ploegen meegevallen. Sporters die positief testten op het coronavirus herstelden over het algemeen snel. Een enkele sporter hield wél voor langere tijd klachten, wat extra persoonlijke begeleiding betekende vanuit de staf. De helft van de ploegen geeft aan tijdens de coronaperiode te hebben geïnvesteerd in mentale begeleiding voor sporters. Zij organiseerden bijvoorbeeld regelmatig online bijeenkomsten en spraken de sporters vaker een-op-een, wat positief werd ontvangen.

Hoe langer de coronacrisis voortduurde, hoe meer de ploegen gewend raakten aan de maatregelen. Waar in het begin veel onduidelijk was, wisten ze na een tijd goed hoe ze moesten omgaan met de maatregelen en het testbeleid. Binnen de schaatswereld is nog steeds stress door het testprotocol. In de wielwereld volstaat een CTB bij deelname aan wedstrijden, maar schaatsers moeten een coronatest doen om te kunnen starten.

Verschillen in financiële zorgen

Alle ploegen die we hebben gesproken gaven aan dat de coronacrisis een negatief effect heeft gehad op hun financiële situatie. Veel ploegen hebben vooral last gehad van tegenvallende inkomsten. Een aantal ploegen ervaart die nog steeds. Bij deze ploegen vielen bijvoorbeeld sponsors weg of konden sponsors niet het afgesproken sponsorbedrag betalen. Dit was vaker het geval bij ploegen die vanwege het beperkte aantal wedstrijden minder zichtbaarheid van hun sponsoren konden beloven. Bovendien geeft een aantal ploegen aan dat hun sponsors in deze tijden van crisis wilden zorgen voor reserves. Meerdere ploegen beamen dat als sponsorende bedrijven moeten strepen in hun uitgaven, de sponsorkosten vaak de eerste zijn die worden doorgestreept. Een van de ploegen geeft aan:

‘We hebben niet volledig sportief kunnen zijn, dus we hebben niet helemaal kunnen laten zien dat we het waard zijn om gesponsord te worden.’

Dat ploegen zichzelf niet goed hebben kunnen laten zien tijdens de coronaperiode heeft gevolgen voor zowel huidige als toekomstige sponsorships. Niet voor alle ploegen was het makkelijk om in deze periode

¹⁰ Schoenmakers, S. & Petit, M. (2022). [Benchmark sponsoring 2022](#). Markteffect en Sponsorreport.

een nieuwe sponsor te vinden. Een aantal ploegen ervaart nog steeds terughoudendheid bij huidige en potentiële sponsors, nu vanwege de energiecrisis.

Daarnaast zijn er ploegen die vooral last hebben gehad van extra kosten. Doordat veel wedstrijden op het laatste moment werden geannuleerd, zijn kosten gemaakt voor wedstrijden zonder de mogelijkheid om prijzengeld te winnen. Daarnaast zijn extra kosten gemaakt voor het testen op corona voorafgaand aan wedstrijden. Dit vormde voor veel ploegen een enorme kostenpost waar vooraf geen rekening mee was gehouden. Vooral toen ploegen nog niet met een bewijs van een negatieve test van de GGD konden reizen, werden de testen afgenomen via commerciële testcentra. Zo geeft een van de ploegen aan dat zij per wedstrijdweekend soms 1.000 euro kwijt waren aan testen. Deze zelfde ploeg schat in dat de totale kosten voor testen in 2021 tussen de 20.000 en 30.000 euro lag.

Een aantal ploegen heeft via de NOW-regelingen financiële steun gekregen. Voor ploegen met veel buitenlandse sporters was dit minder relevant, aangezien zij de compensatie in het buitenland moesten aanvragen. Dit lukte meestal niet, omdat de ploeg zelf Nederlands is.

Veel ploegen zijn de coronaperiode naar eigen zeggen redelijk goed doorgekomen, maar hebben niet de voortgang gemaakt waar ze op hoopten. Bij de meeste ploegen heeft veel in de basis door kunnen gaan, waaronder de begeleiding van renners, het organiseren van trainingskampen en het betalen van salarissen. Wel geeft een aantal ploegen aan dat buffers zijn afgeslankt en dat nieuwe plannen in de ijskast zijn gezet om kosten te besparen. Een van de ploegen vraagt zich af of een volledig commercieel systeem voor de topsport wel houdbaar is in tijden van crisis.

5.3 Olympische en Paralympische Spelen

In februari 2022 vonden de Olympische en Paralympische Winterspelen plaats in Beijing. Nederland was met 49 sporters (41 Olympische en 8 Paralympische) actief in zeven verschillende sporten. Dit betekende een record wat betreft de Nederlandse afvaardiging naar de Winterspelen. De meeste Nederlandse successen waren in het schaatsen en shorttrack, al behaalde Kimberley Bos een historische prestatie door brons te winnen in het skeleton. Nederland behaalde in totaal zeventien medailles op de Olympische Spelen en vier op de Paralympische Spelen.

Net als bij de Olympische en Paralympische Zomerspelen in Tokio golden in Beijing coronamaatregelen. Bij de wedstrijden was geen buitenlands publiek welkom, en deelnemers en stafleden leefden in een strenge ‘corona-bubbel’. Dat in Beijing de maatregelen strenger waren dan in Tokio beaamt Hanneke van den Pol, teamleider TeamNL Games Operations bij NOC*NSF. Zo moesten sporters, begeleiders en andere officials die niet waren ingeënt tegen het coronavirus bij aankomst in China eerst drie weken in quarantaine. De geldende maatregelen vanuit het organisatiecomité en de maatregelen vanuit NOC*NSF om besmettingen onder sporters en stafleden zoveel mogelijk te voorkomen (zoals extra testen), zorgden voor extra uitgaven op verschillende kostenposten.

Financiële gevolgen Olympische en Paralympische Winterspelen Beijing 2022

Volgens NOC*NSF bedroegen de extra kosten door de coronamaatregelen 438.748 euro (zie tabel 5.1). De kosten die vallen onder testen hebben betrekking op het afnemen van coronatesten, de huur van de zaal waar de testen plaatsvonden en het busvervoer op Schiphol. Na de PCR-test op Schiphol werden sporters namelijk per direct met een bus vervoerd naar hun incheckbalie. De extra kosten voor vluchten vormen de grootste kostenpost, aangezien de vluchten aanzienlijk duurder waren vanwege de coronaprotocolen. Daarnaast werden quarantainekosten gemaakt voor medewerkers van NOC*NSF die vooraf in quarantaine moesten op Papendal.

In Beijing was het verplicht om bij het reizen van en naar het olympisch dorp gebruik te maken van een aangewezen vervoermaatschappij (een taxibedrijf). Dit bracht hogere kosten voor lokaal transport met zich mee dan de gebruikelijke wijzen van transport, zoals het openbaar vervoer of de fiets. Verder koos NOC*NSF ervoor om zoveel mogelijk sporters op een eenpersoonskamer te laten slapen in plaats van de gebruikelijke tweepersoonskamers. Zo wilden ze nauwe contacten beperken. Hierdoor werden extra kosten voor accommodaties gemaakt.

Verder brachten communicatie over de playbooks (draaiboeken) en transportkosten voor de kledinguitgifte van de olympische en paralympische tenues extra kosten met zich mee. De kleding werd namelijk naar de sportbonden gebracht in plaats van dat zij deze op moesten halen.

Tabel 5.1 Overzicht geschatte extra kosten NOC*NSF voor de Olympische en Paralympische Winterspelen 2022 als gevolg van COVID-19

Type onkosten	Extra kosten door COVID-19
Testen	€63.921
Vluchten	€189.900
Quarantainekosten vooraf	€9.007
Lokaal transport	€8.060
Accommodaties	€162.000
Communicatie	€4.248
Kledinguitgifte	€1.612
Subtotaal	€438.748
Compensatie vanuit het IOC	- €101.286 (\$100.000)
Totaal	€337.462

Bron: H. van den Pol, persoonlijke communicatie, 21 september 2022.

Na aftrek van de financiële compensatie vanuit het Internationaal Olympisch Comité (IOC) blijft er een bedrag van 337.462 euro aan extra kosten over. Ondanks dat NOC*NSF na de Zomerspelen in Tokio goed kon inschatten hoe hoog de extra kosten voor Beijing zouden zijn, is dit een financiële tegenvaller. Bij het maken van de plannen voor de toekomst houdt NOC*NSF geen rekening meer met coronamaatregelen bij Parijs 2024, ervan uitgaande dat het virus dan onder controle is.

5.4 Gevolgen voor talentvolle topsporters

In de vierde Monitor Sport en corona schreven we over de resultaten van een onderzoek naar de gevolgen van corona voor talentvolle sporters in Nederland (n=1.320).¹¹ Uit deze kwantitatieve studie van het Mulier Instituut bleek dat **bijna de helft zowel een negatieve als een positieve invloed** ervaarde op hun sportcarrière. **Drie op de tien** ervaarde enkel een negatieve invloed en een kleine groep (9%) enkel een positieve. Daarnaast bleek dat het type sport (binnen- of buitensport) van invloed was op de ervaren gevolgen. Binnensporters ervaarde vaker negatieve gevolgen dan buitensporters.

Om meer inzicht te krijgen in de ervaren gevolgen van de coronacrisis hebben we interviews afgenomen onder talentvolle sporters. De resultaten van dit kwalitatieve onderzoek zijn beschreven

in een factsheet.¹² In semigestructureerde interviews vroegen we dertien talentvolle sporters uit zeven verschillende sporten naar hun ervaringen tijdens de periode voorjaar 2020-voorjaar 2022. De gesprekken werden gehouden tussen februari en juli 2022. De resultaten van dit onderzoek vatten we in deze paragraaf kort samen.

Verschillende ervaringen onder talenten

De talentvolle sporters hebben de coronaperiode verschillend ervaren. Waar sommigen de periode vooral snel willen vergeten, pakte deze voor anderen juist goed uit. De meest genoemde frustratie onder de sporters was dat (belangrijke) wedstrijden niet door konden gaan, wat in sommige gevallen zorgde voor onzekerheid en motivatieproblemen. Anderen vonden het juist prettig dat zij tijdelijk geen wedstrijden hadden: zij hadden minder reistijd, waardoor ze minder stress ervaarden. Voor sommige sporters was de timing van de coronacrisis gunstig, omdat zij bijvoorbeeld konden herstellen van een blessure.

Uit de gesprekken met de talentvolle sporters kwamen drie thema's naar voren die van invloed zijn op hoe de sporters de coronaperiode hebben ervaren: de ervaren ondersteuning, de motivatie van de sporter en de mate van zelfsturing.

Ervaren ondersteuning

De talentvolle sporters benoemen dat steun vanuit de omgeving voor hen van groot belang was tijdens de coronaperiode. Ze hadden vooral behoefte aan mentale steun van ouders, vrienden en sportspecifieke begeleiders (o.a. coaches en medisch begeleiders). Waar de een de nodige steun heeft ervaren, ontbrak die bij de ander. Een van de sporters had veel behoefte om haar familie te zien tijdens de coronaperiode, maar vertelde dat dit niet mocht van haar ploeg. Hierdoor is zij uiteindelijk gestopt met topsport:

'Niet naar huis mogen, omdat je je team niet mag besmetten, want straks komt er wel een wedstrijd. Dus je zag ouders, vrienden en familie niet. Bepaalde teamgenoten vonden het niet zo erg om dan niet naar ouders te gaan. Maar ik ben best wel een familiemens, dus ik vond het wel heel moeilijk dat ik dan niet naar huis kon om even op te laden. Dus dat is het moment geweest dat ik heb gezegd: "Ik doe het niet meer, het is klaar".' (talent, 19 jaar, mountainbiken)

In de gesprekken werd duidelijk dat iedere talentvolle sporter een andere behoefte heeft als het aankomt op ondersteuning. Er is niet voor alle talenten één juiste aanpak, dus het is belangrijk dat per sporter wordt gekeken naar wat hij of zij nodig heeft. Het is van belang dat zowel de sportspecifieke omgeving (coaches, trainers, staf, sportclub, bond) als de privéomgeving (ouders, vrienden, onderwijs) hier rekening mee houdt en met het talent in gesprek gaat of blijft gaan over zijn/haar behoeften. Op die manier kan de ondersteuning optimaal worden afgestemd op de behoeften van het talent.

Motivatie van de talentvolle sporter

Een ander belangrijk thema dat naar voren kwam is de motivatie van de sporter. Onder de talenten was een tweedeling zichtbaar. Een deel van de sporters was vooral extrinsiek gemotiveerd: zij gaven aan wedstrijden nodig te hebben om gemotiveerd te blijven. Doordat deze wegvielen tijdens de coronaperiode, misten zij de prikkel om gemotiveerd te blijven. Het andere deel van de sporters had de wedstrijden niet nodig om gemotiveerd te blijven en kon juist genieten van de trainingen:

'Ik ben vrij gemotiveerd dus ik heb geen wedstrijden nodig. Ik vond het gewoon leuk om te trainen, maar

¹² Van Suijlekom, A., & Out, K. (2022). [De coronaperiode bij talentvolle sporters: een moment van reflectie](#). Mulier Instituut.

anderen hadden daar meer moeite mee.’ (talent, 19 jaar, shorttrack)

Zelfsturing

Talenten die de coronaperiode naar eigen zeggen beter doorgekomen zijn, beschikten doorgaans over een grotere mate van zelfsturing. Zij konden zich goed aanpassen aan de omstandigheden en zagen kansen om zichzelf te verbeteren of om andere sporten te proberen.

Coronaperiode zette talenten aan tot nadenken

De coronaperiode zorgde bij veel talentvolle sporters voor een moment van reflectie. Sommige sporters kwamen uit hun topsportbubbel, bijvoorbeeld doordat hun coaches besloten alle trainingen tijdelijk stil te leggen. Dit was met name het geval bij binnensporters die niet meer konden trainen in hun sportaccommodatie. Zij trainden tijdelijk weinig of helemaal niet, zagen meer vrienden en familie en gingen andere dingen doen. Dit gaf ruimte om na te denken over hun sportcarrière. Andere talenten gingen juist meer focussen op hun sportcarrière, onder andere doordat het onderwijs werd stilgelegd.

De uitkomst van deze reflecties verschilt per sporter. Voor de één gaven ze de bevestiging om verder te gaan met hun sport, maar voor de ander was stoppen met de sport de uitkomst.

5.5 Verschillen in protocollen

Topsportevenementen vinden weer plaats als vanouds. Toch is de internationale topsport nog niet vrij van coronamaatregelen. Afgelopen sportzomer kwam dit duidelijk naar voren toen bij het EK vrouwenvoetbal, de Tour de France en later ook de Vuelta a España sporters positief testten op het coronavirus.

Hoe internationale sportbonden en organisatoren hiermee omgaan verschilt. Tijdens het EK vrouwenvoetbal hoefden speelsters alleen te testen bij klachten en waren preventieve coronatests niet aan de orde.¹³ Daarnaast golden gedragsrichtlijnen, zoals afstand houden van familie en vrienden. Speelsters met het coronavirus mochten indien klachtenvrij en met een negatieve test alsnog (weer) instromen in het toernooi. Bij de Tour de France en de Vuelta werden de renners voorafgaand aan het toernooi en op de rustdagen preventief getest.⁷ Een positieve coronatest betekende niet per definitie dat de renner uit de koers werd gezet. De teamarts, een speciale corona-arts en de medisch directeur van de Internationale Wielervederbond (UCI) besloten gezamenlijk aan de hand van de ct-waarde (maat voor de hoeveelheid virusdeeltjes) of een renner moest afstappen of mocht blijven deelnemen aan de wielervederbond. Enkele renners hebben hierdoor, ondanks een positieve test, toch deelgenomen.

Naast verschillen in testbeleid gedurende het evenement zijn er landen die bepaalde inreisvoorwaarden stellen. De Verenigde Staten eist bijvoorbeeld dat buitenlandse reizigers volledig gevaccineerd zijn. Zo kon Novak Djokovic niet deelnemen aan de US Open 2022 omdat hij niet is gevaccineerd.¹⁴

Topsportevenementen kunnen dus weer in normale vorm en met publiek doorgang vinden, maar het coronabeleid rondom deze evenementen verschilt internationaal tussen sporten en landen. Het dilemma

¹³ Waarlo, N. (2022, 13 juli). [Topsport nog niet verlost van corona, maar een besmetting is niet altijd einde wedstrijd](#). *De Volkskrant*.

¹⁴ Sporza (2022). [Ongevaccineerde Novak Djokovic niet naar US Open: "Ik wacht op kans om weer deel te nemen"](#).

waar men voorlopig nog mee te maken heeft is: in hoeverre kun je het evenement laten plaatsvinden zonder dat de besmettingen uit de hand lopen en met oog voor de gezondheid van de sporters?

